

Sanastoa alalukuun 9.2

aate ajattelutapa eli se, miten jostakin asiasta ajatellaan.

aatteita → aate

antiikin Rooma sellainen, joka on ollut antiikin Rooman aikana eli vuodesta 753 ennen ajanlaskun alkua vuoteen 1475 jälkeen ajanlaskun alun. Antiikin Rooma oli todella iso → valtio.

antiikin Rooman → antiikin Rooma

demokratia eli kansanvalta. Kansalaiset saavat vaikuttaa asioista päättämiseen esimerkiksi äänestämällä

demokratiassa → demokratiadiktattori sellainen ihminen, joka hallitsee (→ hallita) maata kokonaan yksin

diktatuuri maa, jota johtaa diktaattori eli ihminen, joka hallitsee maata kokonaan yksin

diktatuurissa → diktatuuri

diktatuurit → diktatuuri

eivät kritisoi → kritisoida

fasisti sellainen joka → kannattaa fasismia eli erittäin kansallismielistä eli nationalistinen (→ nationalismi) → aatetta (→ aate), joka kannattaa muun muassa totalitarismia (→ totalitarismi) ja vahvaa johtajaa (→ vahva johtaja)

fasistit (monikon nominatiivi) → fasisti

hallita (5) 1) käyttää (usein tärkeintä) valtaa. Esimerkiksi ”kuningas hallitsee maata” tarkoittaa, että kuningas päättää kaikista maan asioista. 2) pitää järjestyksessä, pitää joku ihminen sellaisena, että hän tottelee ja tekee niin kuin käsketään

hallitsija se, joka käyttää (usein tärkeintä) valtaa eli esimerkiksi kuningas.

hallitsijaa → hallitsija

kannattaa (verbityyppi 1) tässä yhteydessä: olla jonkun puolella. Esimerkiksi ”kannatan Real Madridia” tarkoittaa, että on peleissä Real Madrid -joukkueen puolella ja toivoo sen voittoa

kansalainen johonkin kansaan kuuluva ihminen tai jonkin valtion eli maan jäsen. Esimerkiksi Suomen kansalainen on Suomen valtion jäsen.

kansalaiset → kansalainen

kansalaisille → kansalainen

kehittyi → kehittyä

kehittyä (1) muuttua tai tulla joksikin. Esimerkiksi ”koulu kehittyi” tarkoittaa, että koulu muuttuu.

kehitetään → kehittää

kehittää (1) muuttaa jotakin, usein paremmaksi tai nykyaikaisemmaksi

kolhooseiksi → kolhoosi

kolhoosi Neuvostoliittolainen maatila, jossa monta perhettä ja ihmistä työskenteli yhdessä. Kolhooseja tuli, kun monta pientä maatilaa yhdistettiin.

kommunismi eli sosialismi aate, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja kaikille jaetaan yhtä paljon

kommunismia → kommunismi

kommunismissa → kommunismi

kommunisti sellainen, joka kannattaa kommunismia (→ kommunismi)

kommunistinen kommunismin (→ kommunismi) mukainen, sellainen, jossa on kommunismi

kommunistinen vallankumous → vallankumous, jossa (demokraattinen) hallinto vaihdetaan kommunistiseen (→ kommunismi)

kommunistit → kommunisti

kova keino raskas, ankara tai hurja tapa. Esimerkiksi jos joku ”hallitsee kovilla keinoilla” hän saattaa esimerkiksi tappaa tai panna vankilaan ihmiset, jotka eivät tee, kuten hän haluaa.

kovilla keinoilla → kova keino

kritisoida (2) esittää kritiikkiä, arvostella, sanoa, mikä on huonosti

kumota (4) tässä yhteydessä hävittää, tuhota, peruuttaa. Kumoamisen jälkeen jotakin ei enää ole. Esimerkiksi ”laki kumottiin” tarkoittaa, että laki peruttiin ja sitä ei enää ollut.

liberalismi aate, joka kannattaa ihmisten vapautta (→ vapaus)

maatalouden → maatalous

maatalous se, että viljellään maata tai kasvatetaan eläimiä ruoaksi

maataloutta → maatalous

maatila paikka, jossa viljellään esimerkiksi ruokaa tai muita kasveja tai kasvatetaan eläimiä. Maatilalla usein myös asutaan.

maatiloistaan → maatila

maatiloja → maatila

menettävät → menettää

menettää (1) joutua luopumaan jostakin. Jos menettää jotakin, sitä ei enää ole itsellä. Esimerkiksi ”hän menetti puhelimensa” tarkoittaa, että hänellä ei enää ole puhelinta.

nationalismi eli kansallisuusaate ajatus siitä, että on kansoja, joilla on yhteinen maa, kieli, uskonto ja kulttuuri

nationalismia → nationalismi

nationalisti sellainen, joka → kannattaa nationalismia (→ nationalismi)

nationalistit → nationalisti

oikeistolainen sellainen, joka on politiikassa (→ politiikka) oikealla. Oikealla olemiseen eli oikeistolaisuuteen kuuluu muun muassa vapaiden markkinoiden suosiminen, → liberalismi ja → nationalismi.

oikeistolaisia → oikeistolainen

omaisuus ne tavarat ja rahat, jotka kuuluvat jollekulle eli jotka joku omistaa. Esimerkiksi ”hänellä on paljon omaisuutta” tarkoittaa, että ihminen on rikas eli hänellä on paljon esimerkiksi rahaa ja tavaraa.

omaisuutensa → omaisuus

pappeja → pappi

pappi kirkon uskonnollinen työntekijä,
joka pitää esimerkiksi kirkon tilaisuuksia ja tapahtumia

Kuva: melaniko/Pixabay

pidetään kiinni → pitää kiinni

pitää kiinni (verbi pitää, verbityyppi 1) tässä yhteydessä: ei luovu jostakin eli ei anna jotakin pois tai lopeta jonkin asian tekemistä. Esimerkiksi ”hän piti kiinni mielipiteestään” tarkoittaa, että joku ei muuttanut mieltään. Olla antamatta pois, luopumatta. Vastakohta: päästää irti.

poliittinen sellainen, joka liittyy politiikkaan eli yhteisistä asioista päättämiseen

poliittisia → poliittinen

propaganda vaikuttaminen, se että yritetään kovasti vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin ja siihen, mitä he ajattelevat esimerkiksi toisesta maasta

propagandaksi → propaganda

puolue ryhmä ihmisiä, jotka ajattelevat politiikasta (→ politiikka) samalla tavalla ja ovat sen vuoksi perustaneet oman yhdistyksen eli puolueen. Puolueet toimivat esimerkiksi Suomessa eduskunnassa ja vaikuttavat asioihin. Suomessa puolueita ovat esimerkiksi Suomen Keskusta, Kansallinen Kokoomus, Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue eli SDP ja Vasemmistoliitto.

puolueita → puolue

raja esimerkiksi kahden valtion välille sovittu ”viiva”, joka erottaa maat toisistaan on raja. Kohta, jossa maa tai kaupunki vaihtuu toiseksi, on raja.

rajoja → raja

rakennukset → rakennus

rakennus rakennetut asiat. Esimerkiksi talot ovat rakennuksia.

siirtomaa alue tai maa, jonka jokin toinen valtio (eli maa) on ottanut itselleen. Esimerkiksi Ranskalla on ollut siirtomaita Afrikassa.

siirtomaita → siirtomaa

tavoitella (3) yrittää saada jotakin. Esimerkiksi ”hän tavoitteli voittoa” tarkoittaa, että hän yritti voittaa.

tavoittelevat → tavoitella

teollistua (1) se, että maahan tulee paljon tehtaita (→ tehdas) ja tavaroita aletaan tehdä enemmän tehtaissa

teollistuu → teollistua

vahva johtaja tässä yhteydessä: sellainen johtaja, jolla on paljon valtaa ja joka pysyy hyvin vallassa

vahvan johtajan → vahva johtaja

vallankumouksella → vallankumous

vallankumouksen → vallankumous

vallankumous (yhdyssana: valta + kumous) (→ kumota) vallan vaihtuminen. Vallankumouksessa vaihtuu se, miten tai kuka maata hallitsee (→ hallita).

valtio on useimmiten sama asia kuin maa, esimerkiksi ”Suomen valtio”

valtiolle → valtio

vapaus tarkoittaa, että ihminen voi tehdä jotakin ilman, että se on kielletty. Esimerkiksi ”sananvapaus” tarkoittaa, että ihmisellä on lupa eli vapaus sanoa mitä haluaa.

vastavoima (yhdyssana: vasta + voima) voima, joka vaikuttaa toista voimaa vastaan, on sen vastavoima. Esimerkiksi voidaan ajatella, että surun vastavoima on ilo, koska ne kumoavat (→ kumota) toisiaan.

vastusta → vastustaa

vastustaa (verbityyppi 1) olla jotakin vastaan, olla hyväksymättä, haitata jotakin. Esimerkiksi ”vastustan rasismia” tarkoittaa, että ei pidä rasismista ja yrittää toimia niin, että rasismia ei olisi.

vastustivat → vastustaa

väkivalta voiman käyttäminen toista ihmistä vastaan. Esimerkiksi lyöminen on väkivaltaa.

väkivaltaa → väkivalta

äärioikeistolainen (yhdyssana: ääri + oikeisto). Ääri tarkoittaa todella kaukana olevaa.

Äärioikeistolainen tarkoittaa siis sellaista, joka on politiikassa (→ politiikka) todella oikealla.

Oikealla olemiseen eli oikeistolaisuuteen kuuluu muun muassa vapaiden markkinoiden suosiminen, → liberalismi ja → nationalismi. Äärioikeistolainen on vienyt nämä ajatukset todella pitkälle.

äärioikeistolaisia → äärioikeistolainen